

заційних заходів в основному на трьох рівнях:

1) обласний центр і міста (товарні біржі, оптові ринки, ярмарки-виставки).

2) кожний район (торгові будинки, оптові ринки, магазини).

3) сільських населених пунктах (пункти заготівлі сільськогосподарської продукції; і в основному сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, що на безприбутковій добровільній основі будуть здійснювати багато послуг, як завершення виробничого циклу: переробку, реалізацію, збереження забезпечення матеріально-технічними ресурсами.

Декілька слів пояснення про ці кооперативи:

1) рекомендації щодо їхньої організації і створення маємо, просимо звертатися до університету;

2) весь світ, а особливо Європа, давно вже засвоїла цю чудову, потрібну форму агросервісу.

Як підсумок, слід зазначити, що загальними зусиллями від Міністра до фермера ми відродимо реформовані сільськогосподарські підприємства, а потім і колишню славу аграріїв Херсонщини.

МОЛОКОПЕРЕРОБНИЙ КОМПЛЕКС ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ І НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ

Ю.В.УШКАРЕНКО – аспірант, Херсонський ДАУ

Важливе місце у продовольчому комплексі як Херсонської області, так і країни займає молочний підкомплекс, який характеризується сукупністю галузей, пов'язаних з виробництвом молока і продуктів його переробки. Основою молочного підкомплексу є молочне скотарство.

Шість-сім мільйонів корів, які є в Україні, дають щорічно приблизно 14 млн.т. молока¹ (це становить 3,0% світового виробництва молока). У 1998р. частка молочної промисловості України в українському ВВП становила 3,7%, частка в ВВП харчової промисловості – приблизно 23%.

Асортимент продуктів переробки української молочної промисловості не дуже відрізняється від аналогічного асортименту інших країн. Наприклад, у 1997р. найважливішим комерційним продуктом було масло, обсяги виробництва якого склали 155000 т. Приблизно

¹ Кількість молочних корів в Україні можна визначити лише приблизно

6% молока йде на виготовлення 45 різних твердих і м'яких сортів сиру. У приватних господарствах переробка молока спеціалізується на збиранні вершків та виготовленні кисломолочних продуктів, наприклад кефіру і йогурту. Щоправда, великою проблемою при цьому є упаковка і зовнішній вигляд продукції внаслідок високої вартості пакувального матеріалу та відсутності відповідної техніки.

Переробні потужності української молочної промисловості складають приблизно 24 млн.т. молока за рік. По Херсонській області річна потужність переробки молока складає 705 тис.тонн. У 1998р. його виробництво склало 175,4 тис.тонн, враховуючи господарства населення. На переробку було направлено 95,3 тис.тонн, що склало в середньому завантаження потужностей на 16%, а у 1999р. відповідно 153 тис.тонн і перероблено 78,4 тис.тонн. що склало завантаження тільки 13%. Особливо незадовільно працював Цюрупинський маслозавод.

На жаль, у 1999р. не працювали молокопереробні підприємства Голопристанського, Генічеського, Нововоронцовського районів, Новокаховський маслозавод. Херсонський міськмолзавод, керівники яких не змогли спрямувати роботу колективів у ринкових умовах, а керівники районів не змогли вчасно їх реформувати і створити умови для стабільної роботи. Це відбилося на загальних показниках завантаження їх потужностей та результатах господарювання.

Треба відмітити, що в більшості районів, а особливо у Чаплинському, Новотроїцькому, де завантаження виробничих потужностей складало 63% і 35%, а товарність молока згідно сировинних зон заготівки доведена до 55%, постійно ведеться пошук залучення сировини, особливо від населення. Обсяги заготівки цими двома заводами сировини від населення складають 1/3 від обсягу заготівель усіма підприємствами області. Особливо треба відмітити експеримент Чаплинського маслосирзаводу, який по Яготинському методу закупив за рахунок своїх коштів племінних телиць і передав їх населенню за договорами на конкурсній основі в рахунок майбутнього надходження молока на підприємство. Вказані заходи, а також створення нових видів продукції, розширення можливостей маркетингу, переозброєння виробництва сприяли тому, що товари цих, а в останній час також Бериславського і Верхньорогачицького маслосирзаводів займають гідне місце на споживчому ринку області.

Як приклад, молокопереробні підприємства Чаплинського, Новотроїцького, Бериславського, Іванівського, Каланчацького, Верхньорогачицького районів і заводу плавлених сирів м.Н.Каховка за 1999р. отримали сумарний прибуток 1,5 млн.грн., що на 171 тис. більше, ніж у 1998р.

Необхідно зазначити, що Новокаховський завод плавлених сирів став першим вітчизняним підприємством, де розпочато виробництво нового в Україні виду продукції – фруктових і овочевих наповнювачів для підприємств молочної промисловості. Це стало можливим завдяки співпраці заводу з відомою у світі німецькою фірмою «Хан».

Молокопереробними підприємствами перераховано у 1999р. в бюджет області 5,1 млн.гривень, що складає 1/3 прибутку від усієї переробної промисловості АПК Херсонської області. Порівняно з 1998р. на 46% збільшилось виробництво товарної продукції.

Виробництво молока збільшилось на 1,2% у 1998р. проти 1997р. (див. табл.1). Найбільше скорочення валових надойв молока відбулося в Горностаївському, Нижньосірогозькому та Скадовському районах. Середній надій молока від однієї корови становить 1480 кг, що на 273 кг більше, ніж у відповідному періоді минулого року.

Таблиця 1 – Виробництво молока по районах Херсонської області в сільськогосподарських підприємствах (тис.тонн)

Райони області	1990	1995	1996	1997	1998
Всього:	688,7	352,2	245,8	174,2	176,2
Білозерський	59,9	32,9	27,5	17,9	18,3
Бериславський	50,6	34,4	21,1	10,9	12,6
В еликоолександрівський	37,1	17,6 [^]	12,5	6,9	8,4
Великопетиський	26,4	13,1	7,5	4,7	5,4
Верхньорогачицький	21,7	9,9	6,3	4,1	4,7
Високопільський	19,5	9,8	7,2	3,8	4,0
Генічеський	50,0	22,1	15,1	10,4	11,1
Голопристанський	36,9	16,1	11,9	9,4	8,9
Горностаївський	29,4	16,1	11,5	7,8	7,0
Іванівський	28,8	12,4	8,6	7,6	7,3
Каланчацький	23,6	11,2	8,5	6,9	6,7
Каховський	51,7	29,4	21,9	18,9	17,7
Нижньосірогозький	25,2	11,2	8,3	6,2	5,3
Нововоронцовський	35,9	13,6	10,1	7,3	9,7
Новотроїцький	63,5	33,4	23,3	17,5	16,9
Скадовський	43,6	18,4	14,6	11,0	10,1
Цюрупинський	24,1	9,5	6,4	5,0	4,7
Чаплинський	50,8	27,8	20,7	16,2	15,3
м.Нова Каховка	1,5	0,8	0,8	0,4	0,5
Дніпровський	6,0	2,1	1,5	1,1	1,2
Комсомольський	2,5	0,4	0,5	0,2	0,4

Збільшення обсягів виробництва молока у 1998р. як по Херсонській області, так і по Україні зумовлено змінами у продуктивності та чисельності поголів'я худоби (табл. 2), особливо збільшення маточного поголів'я великої рогатої худоби. Відзначимо, що вказані показники по області не дуже відрізняються від показників по Україні.

Таблиця 2 – Зміна чисельності поголів'я ВРХ за всіма категоріями господарств

Держава, область	1990 р.			1998 р.		
	всього, тис. голів	у тому числі корови		всього, тис. голів	у тому числі корови	
		тис. голів	%		тис. голів	%
Всього						
Україна	24623,4	8778,2	34,0	11697,6	5861,8	50,1
Херсонська область	866,0	272,2	13,4	343,2	167,8	48,8
Суспільний сектор						
Україна	21083,1	6191,5	29,4	7824,5	2881,7	36,8
Херсонська область	787,5	229,3	229,3	248,0	100,8	40,6
Приватний сектор						
Україна	3540,3	2186,7	61,8	3873,1	2980,1	76,9
Херсонська область	78,5	4,9	54,6	95,2	66,8	70,2

Управління АПК області багато приділяє уваги виконанню постанови Кабінету Міністрів України від 12 травня 1998р. № 805 Про перерахування ПДВ на дотації сільгоспвиробникам для поновлення основного поголів'я худоби. Молокопереробним підприємствам у 1999р. з цією метою перераховано 3,1 млн.грн.

Споживання молочних продуктів знизилось в Україні з 373 кг на душу населення в 1990р. до 215 кг у 1997р., тому середньостатистичний українець споживає молочні продукти харчування аж ніяк не в повному обсязі, який передбачено фізіологічними нормами. Але все-таки в процентному відношенні це менше, ніж падіння обсягів споживання тваринницької продукції загалом (на 50%), починаючи з 1990р. Частково коливання обсягів споживання залежить від рівня прибутків населення і соціально-економічних особливостей регіону, причому сільське населення в цілому споживає вдвічі чи втричі більше молочних продуктів, ніж міське. Споживання молока та молокопродуктів по Херсонській області у 1998р. становило 208,7 кг, що на 35,4% менше, ніж у 1990р. і на 5,7% менше, ніж у 1997р.

Як правило, люди купують 1-2 види продукції (молоко, масло, кефір купують найчастіше; дуже рідко – тверді сири, рязанку, сме-

тану, вершки, йогурти, сирки, морозиво), В табл. 3 представлений вміст основних поживних речовин та енергетична цінність молока і найпоширеніших молочних харчових продуктів.

Покупці частіше купують молоко, сир, сметану на ринках міста, де ціни трохи нижчі за крамничні. У той же час молочні продукти мають найбільший попит у населення порівняно з іншими харчовими товарами, що реалізуються у торговельній мережі.

Велику конкуренцію з боку імпортних продуктів відчуває українське виробництво йогуртів і сирів, навіть якщо зовнішній вигляд – не єдиний критерій якості, за яким приймають своє рішення українські споживачі. Наприклад, як і раніше, панує думка, що вітчизняна молочна продукція більш якісна.

До зменшення обсягів виробництва молока та виникнення кризової ситуації у молочному скотарстві призвело чимало факторів. Основними з них є зниження економічної зацікавленості виробників у розвитку галузі внаслідок нееквівалентного обміну не на користь сільськогосподарських підприємств; різкий спад платоспроможного попиту населення, перебої у забезпеченні паливно-мастильних матеріалами; майже повна відсутність в останні роки економічного регулювання розвитку галузі з боку держави, особливо щодо ціноутворення та збуту продукції; прорахунки у приватизації переробних підприємств тощо.

Вихід молочного скотарства з кризового стану і забезпечення дальшого нарощування виробництва продукції галузі доцільно здійснювати поетапно. На першому етапі треба зупинити спад виробництва молока у господарствах суспільного сектора як основних постачальників його міському населенню та забезпечити потреби держави у продуктах галузі; на другому - відновити вже досягнутий рівень споживання молока та молокопродуктів з розрахунку на душу населення і закласти основи для структурної перебудови молочного підкомплексу; на третьому – вивести молочне скотарство на рівень світових стандартів і повністю забезпечити потреби внутрішнього ринку продуктами галузі та експортні поставки молокопродуктів.

Треба зазначити, що Херсонська область відноситься до групи регіонів, де обсяг виробництва молока може задовольнити, в основному, лише внутрішні потреби у ньому та молокопродуктах за винятком виробництва тваринного масла і сирів.

Таблиця 3 – Вміст основних поживних речовин та енергетична цінність молока і молочних харчових продуктів (на 100 грамів продукту)¹

Продукти	Вода, г	Білки, г	Жири, г	Вуглеводи, г	Мінеральні речовини, мг			Вітаміни, мг					Енергетична
					Na	K	Ca	A	B ₁	B ₂	BB	B	
Молоко пастеризоване	88,5	2,8	3,2	4,7	50	146	121	0,02	0,03	0,13	0,10	1,0	58
Молоко стерилізоване	88,1	2,9	3,5	4,7	50	146	121	0,02	0,02	0,13	0,10	0,6	61
Вершки 10% жирності	82,2	3,0	10,0	4,0	50	124	90	0,06	0,03	0,10	0,15	0,5	118
Сметана дієтична 10% жирності	82,7	3,0	10,0	2,9	50	124	90	0,06	0,03	0,10	0,15	0,5	116
Сметана 20% жирності	72,7	2,8	20,0	3,2	35	109	86	0,15	0,03	0,11	0,10	0,3	206
Сметана любительська 40% жирності	54,2	2,4	40,0	2,6	28	86	70	0,30	0,02	0,10	0,07	0,2	382
Сир жирний	64,7	14,0	18,0	1,3	41	112	150	0,10	0,05	0,30	0,30	0,5	226
Сир нежирний	77,7	18,0	0,6	1,5	44	115	176	сліди	0,04	0,25	0,64	0,5	86
Сир м'який дієтичний	70,0	16,0	11,0	1,0	41	112	160	0,06	0,04	0,17	0,40	0,5	170
Сирок дитячий	48,0	9,1	23,0	1,5 17,0 (сахара)	41	112	135	0,10	0,03	0,30	0,30	0,5	315
Кефір жирний	88,3	2,8	3,2	4,1	50	146	120	0,02	0,03	0,17	0,14	0,7	59
Кефір нежирний	91,4	3,0	0,05	3,8	52	152	126	сліди	0,04	0,17	0,14	0,7	30
Кисле молоко звичайне	88,4	2,8	3,2	4,1	50	146	121	0,02	0,03	0,13	0,14	0,8	58
Молоко згущене стерилізоване (без цукру)	74,1	7,0	7,9	9,5	133	308	242	0,03	0,06	0,20	0,20	1,2	135
Молоко згущене з цукром	26,5	7,2	8,5	43,5 (сахара)	106	380	307	0,03	0,06	0,20	0,20	1,0	315
Вершки згущені з цукром	23,9	8,0	19,0	10,0 37,0 (сахара)	125	334	250	0,08	0,05	0,30	0,18	0,5	380

Продовження таблиці 3

Кава натуральна з згущеним молоком і цукром	28,0	8,4	8,6	9,0 44,0 (сахара-роза)	-	-	-	003	0,07	0,40	0,93	-	310
Масло вершкове селянське	25,0	1,3	72,5	0,9	81	26	24	0,40	0,01	6,01	0,11	0	661
Масло топлене	1,0	0,3	98,0	0,6	-	-	-	0,6	0	0	0	0	887
Сири	1,0	0,3	98,0	0,6	950	-	760	0,21	0,03	0,38	0,30	2,4	380
Голандський круглий	38,8	23,5	30,9	-	900	-	104 0	0,23	0,03	0,36	0,40	3,0	361
Костромський	39,5	26,8	27,3	-	1000	116	100 0	0,26	0,04	0,30	0,30	1,6	371
Російський	40,0	23,4	30,0	-	800	-	869	0,19	0,05	0,50	0,30	2,5	361
Ярославський	39,5	26,8	27,3	-	1600	-	550	-	0,05	0,15	-	1,0	296
бринза із овечого молока	49,0	14,6	25,5	-	50	156	148	0,04	0,03	0,20	0,05	0,6	178
Морозиво вершкове	66,0	3,3	10,0	5,8 14,0 (сахара-роза)	50	162	159	0,06	0,03	0,21	0,05	0,4	226
Пломбір	60,0	3,2	15,0	5,8 15,0									

Виходячи із сказаного вище, у молочній галузі Херсонської області необхідна ліквідація диспропорцій між сировинною базою і виробничими потужностями, наближення промислового виробництва до сировинних ресурсів; впровадження досягнень техніки і технології: розширення асортименту і підвищення якості продукції та інше. Для цього необхідно здійснити:

- реконструкцію діючих і будівництво переробних підприємств малої потужності в селах і господарствах області;
- впровадження безвідходних технологій;
- збільшення виробництва продуктів харчування із вторинних молочних ресурсів (знежиреного молока, сироватки);
- збільшення терміну зберігання молочної продукції за рахунок використання сучасних досягнень в області теплової обробки.

У молочному скотарстві області передбачено для підвищення продуктивності корів щорічне запліднення 40-50 телиць у розрахунку на 100 корів і введенні у стадо до 25-30% перевірених за власною продуктивністю корів-первісток та докорінне поліпшення кормовиробництва з розрахунку 50-52 ц.к.од. та 500-520 кг перетравного протеїну на одну корову.

Рисунок 1 демонструє домінуючу роль молоко- і жиропродуктів (здебільшого кефіру і масла) у доходах переробних підприємств

емств. Разом ці види продукції складають 79% загальної суми доходів, що підлягають ціновому контролю.

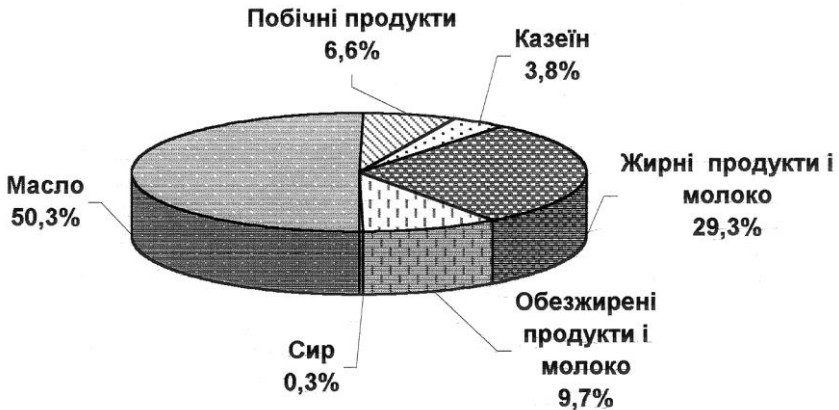

Рисунок 1. Структура доходів переробних підприємств за видами продукції

УДК 338.433.4

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ КАПІТАЛЬНИХ ВКЛАДЕНЬ В НОВУ ТЕХНІКУ У РИНКОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В.В.КУЗЬМІН – к.е.н., доцент, Херсонський ЕПІ

Починаючи з шістдесятих років був запроваджений порядок, відповідно якому не одне технічне завдання без економічного обґрунтування не затверджувалось, не одна сільськогосподарська машина не ставилась на виробництво й не планувалась до проектування без попередньої економічної оцінки.

На початку така оцінка зводилась до вибору з ряду вже конструктивно вирішених технічних варіантів найбільш ефективного. Більшого значення починає набувати економічне проектування техніки, але із-за відсутності загальноприйнятих методів, котрі дозволили ув'язати взаємні зміни техніко-економічних параметрів машин з їх ефективністю, ця робота стримується і зводиться до вибору найкращого варіанту з ряду можливих.